

Adviezen/Conclusies

Vergadering commissie Systeem, Kwaliteit en Keten
d.d. 13 oktober 2016

Concept

Onderwerp	Advies / conclusie
	<u>Aanwezig:</u> mevrouw H.A. van Dam (WN) mevrouw J.A. Otterman (WN, voorzitter) de heer H.A. Rutjes (WN) de heer S. Groenendijk (VVD) de heer J.A.G.W. Droogers (CDA) de heer F.J. van Bork (PvdA) de heer J.G.M. Reerink (PvdA) de heer R. van der Kruk (PvdD) de heer A. Travaille (PvdD) de heer E. Verkaik (W@I) de heer E.W. ten Heuw (ChristenUnie) mevrouw E. de Leeuw (AWP) de heer F. van Os (SGP) de heer A.J.H. de Beaufort (LNE) de heer C.P. Bruggink (LNE) mevrouw T. van Soest (LNE) de heer P.J.M. Poelmann (dijkgraaf) de heren G.P. Beugelink (WN), L. de Groot (LNE) en B. de Jong (CDA) (hoogheemraden) de heer C.J. Vos (secretaris) de heer P.R.F. Verhoeven (notulist) <u>Ambtelijk aanwezig:</u> Mevrouw L. van Doorn, mevrouw S.H.M. van de Reepe <u>Als gast aanwezig:</u> mevrouw E. Ubink van het Hoogheemraadschap Rijnland <u>Afwezig:</u> Mevrouw K. Varenhorst (VVD), de heer W. van der Steeg (PvdD), en de heer C.G. Jansen op de Haar (PvdA, hoogheemraad)
1. Opening en vaststelling agenda	
	Opening De <u>voorzitter</u> opent de vergadering om 19.30 uur en heet iedereen welkom. Agenda De agenda wordt ongewijzigd vastgesteld. In antwoord op de vraag van de heer Travaille meldt de <u>voorzitter</u> dat de vergadering een gecombineerde is, waarbij de agendapunten 3.1 en 3.2 ter bespreking voorliggen aan de commissie SKK en de agendapunten 3.3 en 3.4 aan de commissie BMZ.
2. Notulen	
1	a. Adviezen en conclusies vergadering commissie SKK d.d. 16 juni 2016 <i>Tekstueel</i> Pagina 15, punt 3.5, 2^e alinea, 2^e zin: "Het blijft echter belangrijk dat, als nu het bestuur vergroot wordt, dit niet moet betekenen dat in de toekomst extra watervragen gefaciliteerd kunnen worden." moet zijn: "Het blijft echter belangrijk dat, als nu de stuwen vergroot worden, dit niet moet betekenen dat in de toekomst extra watervragen gefaciliteerd kunnen worden." De notulen worden met inachtneming van het bovenstaande vastgesteld. <i>Naar aanleiding van</i>

Adviezen/Conclusies

Vergadering commissie Systeem, Kwaliteit en Keten

d.d. 13 oktober 2016

		Er zijn geen opmerkingen. b. Actiepuntenlijst met leeswijzer De <u>voorzitter</u> geeft een overzicht van de uitstaande acties. Actiepunt 19, de duurzaamheidsagenda, komt ter sprake in de commissievergadering van november. Actiepunt 22, informatie over het aankoop- en investeringsbeleid, zal in een bestuursinformatiebrief naar de bestuursleden toekomen. Actiepunt 25, de wijze van informatievoorziening aan het algemeen bestuur, wordt toegelicht in de leeswijzer. Over Actiepunt 26, viering 900 jaar waterbeheer, zegt de heer <u>Poelmann</u> dat de organisatie 'op stoom komt'. Binnenkort gaat er een notitie naar het college en naar het bestuur. Hij hoopt dat dat in de commissievergadering van november zal gebeuren. Voor Actiepunt 29, het maken van de lijst met startnotities, is hij al bezig met het opstellen van die lijst. Hij wil alvast opmerken dat wat in die lijst terecht gaat komen, niet altijd startnotitie genoemd is. De heer <u>Ten Heuw</u> (CU) meent dat van de agendapunten 3.1 en 3.4 ook een startnotitie op de lijst moet verschijnen. De heer <u>Poelmann</u> antwoordt dat de startnotitie voor de KWA al lang geleden is uitgebracht. Hij zegt toe dat het college naar een volledige lijst zal streven. Actiepunt 27, overzicht watersysteemknelpunten, wordt volgens de heer <u>Vos</u> op verzoek van de heer Verweij al geagendeerd voor de novembervergadering van de commissie SKK. Van actiepunt 32, over de impulsregeling "Kwaliteitswater in de stad", meldt de <u>voorzitter</u> dat dat op de agenda komt van de novembervergadering.
3. Stukken ter advisering		
3.1	Capaciteitstoename kleinschalige wateraanvoer (KWA+), stap 1	De heer <u>De Jong</u> leidt de bespreking in. Ter afsluiting van de verkenningfase ligt voor de voorkeursvariant van de KWA, zoals die is uitgewerkt in het kader van het Deltaprogramma Zoetwater. De Hoogheemraadschappen Rijnland en De Stichtse Rijnlanden hebben dit plan samen uitgewerkt en zorgen ook voor de verdere uitvoering. Bij Rijnland heeft op 12 oktober de commissie Voldoende Water enthousiast gereageerd op de plannen. Mevrouw Ubink, namens Rijnland de projectleider van de verkenningfase, zal in een korte presentatie laten zien wat het plan in hoofdlijnen inhoudt. In de volgende fase zal de heer Heeze van De Stichtse Rijnlanden de projectleider zijn. Mevrouw <u>Ubink</u> laat een filmpje zien dat op bewonersavonden getoond is. Daarin worden de drie voorgestelde aanvoerroutes van zoet water naar West-Nederland genoemd en wordt verteld dat die routes voor een vergroting van de aanvoer moeten worden aangepast. Er is veel tijd geïnvesteerd in de communicatie met de bewoners. Er zijn gebiedsavonden geweest, er is een klankbordgroep en een interactieve website. Nu is de verkenningfase ten einde en ligt de voorkeursvariant ter goedkeuring bij het bestuur van De Stichtse Rijnlanden. Onderzoek heeft uitgewezen dat andere varianten niet beter of goedkoper zijn. In fase 2 is het de bedoeling om in 2021 een wateraanvoer gerealiseerd te hebben van 15 m³/s (met een frequentie van eens per acht jaar maximaal drie maanden). Als de omstandigheden veranderen kan het plan aangepast worden en in volgende fasen kan de capaciteit nog groter worden. Meekoppelen met andere doelen is gewenst. In eerste instantie zullen de maatregelen langs de Oude Rijn en Hollandsche IJssel een aanvoer van 12 à 13 m³/s kunnen opleveren en, na verder onderzoek in de Lopikerwaard naar het risico op opbarsting, kan de overige 2 à 3 m³/s via de Lansing worden gerealiseerd. De voorgestelde maatregelen zijn: 1. Beheer zomerpeil van de boezem van Rijnland op -0,61m NAP bij inzet van de KWA (met mogelijk vooraf een buffer). 2. Oude & Leidsche Rijn: aanbrengen oeverbescherming en verlenging van bruggen. 3. Enkele Wiericke: verruimen doorstroomprofiel bij Fort Wierickerschans. 4. Gekanaliseerde Hollandsche IJssel: 30 cm extra baggeren onder de leggerdiepte tot Oudewater, technische maatregelen aan het Noordergemaal, later mogelijk ook aan de sluis bij de Doorslag, en tijdelijke plaatsing mobiele pompen bij inzet van de KWA. 5. Lopikerwaard deel 1: maatregelen bij het knooppunt Polsbroek en het verwijderen van de vooroever bij de Lansing. Voor de Lopikerwaard gaat de verkenning nog even verder, een aantal plannen wordt nu

Adviezen/Conclusies

Vergadering commissie Systeem, Kwaliteit en Keten

d.d. 13 oktober 2016

opgepakt en sommige maatregelen zijn al aan uitvoering toe. Er zijn meekoppelkansen voor natuurvriendelijke oevers in de Lopikerwaard, het park bij kasteel Oudegein en renovatie van de Noordersluis. Meer kansen zijn welkom.

Mevrouw Ubink noemt enkele aandachtspunten. Zo zijn de maatregelen van stap 1 gericht op het beperken van overlast en het robuuster maken van het watersysteem. De aanvoer van 15 m³/s is voor De Stichtse Rijnlanden een inspanningsverplichting; er zijn immers externe factoren die het resultaat kunnen beïnvloeden. Doorvoer van meer water is met de huidige gemalen nauwelijks mogelijk. Bij volgende stappen zullen dan ook weer andere tracés in beeld komen.

De voorzitter geeft de bestuursleden de gelegenheid informatieve vragen te stellen.

De heer Verkaik (W@I):

- Vraagt of het peil van de Hollandsche IJssel in de zomer omhoog zal gaan.
- Vraagt of er rekening mee gehouden is dat de Hollandsche IJssel op verschillende plaatsen lekt.

Mevrouw Ubink:

- Antwoordt dat er verhang moet zijn. Bij de inlaatpunten zal het hoogste peil komen.
- Antwoordt dat het hydrologisch model is doorgerekend dat geijkt was op de KWA-situatie in 2011. Er is daardoor wel een beeld van hoe het systeem werkt en is ook rekening gehouden met lekkende kades, maar op de interactieve website is dit knelpunt niet naar voren gebracht. Meer informatie hierover is welkom.

De heer Reerink (PvdA):

- Vraagt zich af waarom alleen de Enkele Wiericke voor de doorvoer gebruikt wordt en niet ook de Dubbele Wiericke.

Mevrouw Ubink:

- Antwoordt dat de Enkele Wiericke al voldoende doorvoercapaciteit kan leveren. Het gebruik van de Dubbele Wiericke zal vooral de overlast vergroten zonder duidelijke winst voor de doorvoer.
- Mevrouw Van Doorn merkt op dat de renovatie van de Goejanvervellesluis scheepvaart op de Dubbele Wiericke mogelijk maakt, ook tijdens de KWA.

De heer Bruggink (LNE):

- Vraagt hoe zoet het zoete water moet zijn. Mag er wel enig zout in zitten, als er ook zoutwaterteelt mogelijk is? Hoeveel speling is er mogelijk bij de doorvoer: kan het ook een beetje minder zijn?

De voorzitter meent dat die vraag ter beantwoording van de portefeuillehouder is.

De heer Droogers (CDA):

- Ziet dat de KWA nu eens in de acht jaar wordt verwacht. Hij acht de kans groot dat dat in de toekomst vaker het geval zal zijn. Welke effecten heeft dat?
- Wil weten waar in het KWA-systeem de beperkingen voor de scheepvaart liggen.

Mevrouw Ubink:

- Antwoordt dat stap 1 gericht is op de korte termijn: de frequentie van eens in de acht jaar KWA is geënt op het klimaatscenario van 2021. De verwachting is dat de frequentie zal toenemen en dat er ook meer doorvoercapaciteit nodig zal zijn. Mogelijk moet het scenario later worden aangepast.

Mevrouw Van Doorn:

- Voorziet tijdens de KWA stremmingen voor de scheepvaart op de Oude Rijn en afsluiting van de Leidsche Rijn bij het gemaal aan het Amsterdam-Rijnkanaal en bij de Haanwijkersluis die erg krap is.

De heer Groenendijk (VVD):

- Vraagt waar de norm van 15 m³/s vandaan komt.

Mevrouw Ubink:

- Antwoordt dat die gekozen is op grond van de inlaat nu bij Gouda (20 m³/s) en van de aanvoer nu vanuit De Stichtse Rijnlanden (7 m³/s). Tot 2021 is dat waarschijnlijk toereikend.

Adviezen/Conclusies

Vergadering commissie Systeem, Kwaliteit en Keten

d.d. 13 oktober 2016

Eerste termijn

De heer Van Bork (PvdA):

- Stelt dat zijn fractie al akkoord is met de KWA-doorvoer, maar dat De Stichtse Rijnlanden bij droogte ook moet kunnen profiteren van zoetwateraanvoer van elders. Wil daarom weten op welke plaats in de rangorde het waterschap staat in de verdringingsreeks.
- Is ervan overtuigd geraakt dat de doorvoer het beste door de bestaande watergangen kan gaan en niet via een pijpleiding.
- Geeft een compliment aan de organisatie voor de manier waarop ze de adaptieve strategie en de communicatie met de bewoners hebben vormgegeven.
- Vraagt zich af wat er gebeurt, als het waterschap voor de 40 miljoen euro er niet in slaagt om 15 m³/s te leveren. Wordt het dan gekort?
- Weet niet wat hij zich moet voorstellen bij de oeverbescherming bij Leidsche en Oude Rijn. Komen daar dijkjes van 30 à 40 cm of zijn er andere maatregelen?
- Wijst erop dat het bestuur een motie heeft aangenomen met de wens om te onderzoeken of de sluis bij de Doorslag behouden kan blijven. Als het bestuur het resultaat van dat onderzoek tijdig kan bespreken, kan het dat meewegen in het oordeel over wat er daar moet gebeuren.

De heer Verkaik (W@I):

- Vraagt of verdieping van de Hollandsche IJssel toch geen problemen gaat geven.

De heer Rutjes (WN):

- Vraagt of het watergebruik in het eigen gebied bekend is. Als die laatste twee à drie kuub tot 20 miljoen euro mag gaan kosten, is het misschien beter te besparen op de eigen behoefte.
- Noemt het binnenkomende water niet allemaal even zoet en denkt dat het zinvoller is om zoeter water verder oostelijk te gaan halen.

De heer Ten Heuw (CU):

- Gaat geheel akkoord met het voorstel.

De heer Van Os (SGP):

- Heeft een compliment voor de ontwikkelingen in de eerste fase. Er is goed werk geleverd, zeker tijdens de bijeenkomst in Lopik.
- Denkt dat de tweede fase met veel onderzoek in de Lopikerwaard mogelijk duurder zal worden dan 40 miljoen euro.

De heer Groenendijk (VVD):

- Vraagt zich af wie een eventuele overschrijding van de 40 miljoen gaat betalen.
- Maakt zich zorgen over de risico's van de meekoppelkansen, vooral van de vertragingen.
- Wil weten waar de norm van 15 m³/s vandaan komt en wat de schade is als het waterschap niet meer dan 13 m³/s kan leveren.
- Vraagt welke duurzame tracés in fase 2 beschikbaar zijn.
- Ziet nog meer kosten ontstaan bij grote hinder tijdens de KWA, als bijvoorbeeld de recreatievaart stil komt te liggen.

Mevrouw De Leeuw (AWP):

- Ziet de adaptieve strategie als de enige logische aanpak, maar vraagt zich af of daarbij geen stappen worden overgedaan.
- Denkt dat er nog meer meekoppelkansen zijn en kansen op innovatie en vergroting van de duurzaamheid.

De heer Travaille (PvdD):

- Vond de presentatie een goede verheldering van de stukken.
- Vraagt waarom er in de Lansing een vooroever is, wat de ecologische impact van verwijdering daarvan is en wat de opbrengst is als men daar natuurvriendelijke oevers aanlegt.
- Ziet bij de meekoppelkansen maar weinig aandacht voor natuur en duurzaamheid en zou bij de uitvoering graag natuur- en waterkwaliteitsdoelen meenemen.
- Vraagt of het mogelijk is actiever onderzoek te doen naar het benutten van zout water.

De heer Bruggink (LNE):

- Waardeert de gefaseerde aanpak, die de kosten ook binnen de perken kan houden.
- Vindt het belangrijk goed af te wegen hoe zout zoutwater is en hoe zoet zoetwater.

Adviezen/Conclusies

Vergadering commissie Systeem, Kwaliteit en Keten

d.d. 13 oktober 2016

De heer Droogers (CDA):

- Stemt in met alle drie punten van het voorstel, zeker ook met het verlengde onderzoek in de Lopikerwaard. Er is goed geluisterd naar de inbreng van de bewoners.
- Kreeg daar wel te horen dat natuurvriendelijke oevers en natuurstroken land zullen onttrekken aan de landbouw. Dat zal niet bijdragen aan het draagvlak in het gebied.
- Het realiseren van de laatste 3 m³/s kost wel erg veel geld. Misschien zijn daarvoor toch goedkopere alternatieven te vinden.
- In de Lopikerwaard zullen door de doorvoer behoorlijke peilverschillen ontstaan, met kans op extra bodemdaling, zeker als de KWA frequenter voor zal komen.
- De Oude Rijn zal een 70 cm hoger peil krijgen. Dat zal zeker effect hebben op de kades en oevers. Hoe gaat dat eruitzien?
- Verboden voor de recreatievaart zullen ook financiële gevolgen hebben voor een gemeente als Woerden.
- Een permanente oostelijke aanvoer is ook nog een mogelijkheid. Hoe staat het daarmee?

Beantwoording

De heer De Jong:

- Dankt voor alle complimenten en zal die doorgeven aan de organisatie. De bewoners van de Lopikerwaard ervaren de adaptieve strategie als een teken dat het waterschap ook naar hen luistert en dat hun opmerkingen aanleiding zijn voor extra onderzoek. Ze zijn ook bereid iets verder te kijken dan hun eigen belang en te concluderen dat een goede zoetwatervoorziening een gezamenlijke opgave is. Het waterschap zal voor een robuuste oplossing zorgen, waarbij het gebied zo min mogelijk schade zal lijden.
- Denkt dat 40 miljoen euro nog niet genoeg is om een doorvoer van 15 m³/s te realiseren: De Stichtse Rijnlanden nemen maatregelen, omdat het hoofdsysteem in Nederland faalt. Het is niet de bedoeling dat de burgers van het waterschap daarvoor moeten bloeden. Uit de verlengde verkenning zal duidelijk worden wat er binnen het gegeven bedrag mogelijk is. Het Deltaprogramma Zoetwater is zo ingericht dat het waterschap bij een tekort een amendement kan indienen om meer geld te krijgen. Als dat niet beschikbaar is, zal het waterschap moeten bekijken wat het voor het beschikbare bedrag wel kan realiseren. De 40 miljoen euro is taakstellend, maar het resultaat van 15 m³/s is dat niet. Mogelijk kan het waterschap straks minder aanvoer leveren.
- Realiseert zich dat De Stichtse Rijnlanden bij droogte ook behoefte heeft aan zoet water. In de verdringingsreeks staan functies vermeld en op de eerste plaats staat het veenweidegebied van Rijnland en De Stichtse Rijnlanden. De KWA zorgt dus ook voor zoet water voor het eigen gebied.
- Noemt de maatregelen bij de Leidsche en Oude Rijn vooral gericht op bescherming van de oevers op plekken waar de KWA volgens de verwachting overlast zal geven. Dat geldt vooral op het traject Harmelen-Woerden, zowel voor gemeentegronen als voor particuliere terreinen.
- Stelt dat het onderzoek eerst gaat kijken of de Doorslag voor de KWA een knelpunt is. Mocht dat zo zijn, dan zou verwijdering wel eenvoudig kunnen zijn, maar aanpassingen zijn ook mogelijk. Dan is meekoppelen een aantrekkelijke optie, met financiële inbreng van andere partijen. Als de Doorslag inderdaad een knelpunt blijkt te zijn, komt het college daarmee terug in het bestuur.
- Ziet het verdiepen van de Hollandsche IJssel in verband met het baggeren dat het waterschap daar al doet. Er zijn inderdaad ook lekkages, maar vergeleken met het totale debiet is dat slechts een fractie van de capaciteit. De overlast door lekkages moet uiteraard wel aangepakt worden, ook al in het kader van de GOP. Een goede mogelijkheid is het aanbrengen van een kleidek.
- Meent dat voor waterbeschikbaarheid het besparen op de eigen zoetwaterbehoefte altijd goed is, maar ook dat economische functies zelf zoet water zouden kunnen bufferen voor tijden van droogte of dat zoutwaterteelt een oplossing kan zijn voor die plekken, waar zoet water moeilijk is aan te voeren of te bufferen. Dat zijn interessante denklijnen voor later. Een eerder doel is het leveren van 15 m³/s water. Daarvoor is die 40 miljoen euro beschikbaar, met een dure tweede fase. Als het bedrag niet toereikend is, moet er geld bij of moet het waterschap het doel aanpassen, zodat het zelf geen financiële risico's loopt. Wat er van 2021 tot 2050 in de stappen 2, 3 en 4 nog meer gaat gebeuren, is in het kader van het Deltaprogramma wel onderzocht. Dat valt echter buiten de scope van dit project.

Adviezen/Conclusies

Vergadering commissie Systeem, Kwaliteit en Keten

d.d. 13 oktober 2016

Dat draagt bij aan een oplossing op de korte en middellange termijn. Het is wel duidelijk dat er uiteindelijk meer zoet water naar het westen moet. Dan komen ook weer andere tracés in aanmerking.

- Vraagt zich ook af waarom er in de Lansing een vooroever zit. Dat wordt nog onderzocht. Het is niet erg waarschijnlijk dat het om een natuurvriendelijke oever gaat. Overigens is er bij de landbouw weinig animo voor het afstaan van grond voor natuurvriendelijke oevers zonder daarvoor gecompenseerd te worden. Waar Staatbosbeheer grond langs de watergangen bezit, zal er eerder sprake zijn van de aanleg van natuurvriendelijke oevers.
- Weet dat er een norm van 250 mg per liter is voor het zoutgehalte in water, die bepaalt of Rijnland water kan innemen. Of de bometeelt in Boskoop iets zouter water aankan, is hem niet duidelijk. Nadeel zou kunnen zijn dat dan permanent zouter water vereist is.
- Ontkent dat de POA (permanente oostelijke aanvoer) een alternatief zou kunnen zijn voor de KWA. Wel is het voor de vervolgfases interessant om te onderzoeken wat de POA kan betekenen voor het zoetwatervraagstuk en voor het beheer en onderhoud van het watersysteem van De Stichtse Rijnlanden. Hij heeft gehoord dat bij een permanente POA de KWA ter aanvulling elk jaar een maand aan zou moeten. Mocht daarover meer bekend worden, dan zal hij het bestuur daarover berichten.

Mevrouw Ubink:

- Vult aan dat zouter water voor sommige functies niet schadelijk hoeft te zijn, maar dat in het hele Rijnland door de enige inlaat bij Gouda overal hetzelfde zoutgehalte zou instromen, dus ook voor gewassen die daar in het geheel niet tegen kunnen.
- Geeft aan dat er in de Lopikerwaard enig verhang zal zijn met naar het westen toe een lager waterpeil, maar dat zal niet veel afwijken van het huidige zomerpeil.

Tweede termijn

De heer Van Bork (PvdA):

- Vraagt of het Rijk gaat korten op de 40 miljoen euro, als De Stichtse Rijnlanden niet voldoende zoet water kan leveren, en zo ja, of dat risico is afgedekt.
- Doet de suggestie om water te leveren via de Spaarndammer sluis.

De heer Verkaik (W@I):

- Heeft begrepen dat er na uitvoering van stap 1 nog meer nodig is. Vraagt wat dan de werkelijke behoefte van Rijnland is, hoeveel er nog tekort is en wat de praktische gevolgen daarvan zijn.

De heer Rutjes (WN):

- Vraagt zich af of De Stichtse Rijnlanden, na de maatregelen voor waterlevering aan Rijnland, niet in de problemen kan komen als zij zelf extra water nodig heeft. Is het geld dan al op?

De heer Groenendijk (VVD):

- Heeft nog geen antwoord op zijn vraag wat de kosten zullen zijn, als de hinder en overlast groter zijn dan is voorzien. Dalen dan de kosten?

Mevrouw De Leeuw (AWP):

- Omarmt de adaptieve strategie, maar realiseert zich dat het steeds opnieuw zoeken naar varianten en kansen ook geld kost. Wil daarvoor ook voldoende gereserveerd zien uit de pot van 40 miljoen euro.

De heer Travaille (PvdD):

- Ziet nu nog vooral een kwantitatieve aanpak en heeft liever een actievere zoektocht naar meekoppelkansen, vooral op het gebied van natuur en waterkwaliteit.
- Wil bij MVO expliciet genoemd hebben dat natuurvriendelijke oevers en andere meekoppelkansen op het gebied van natuur en waterkwaliteit meegenomen worden.

Beantwoording

De heer De Jong:

- Betoogt nogmaals dat in de plannen doel en middelen op elkaar zijn afgestemd. Het is niet zo dat het Rijk gaat korten als het project niet de 15 m³/s aanvoer oplevert. In de adaptieve strategie past een voortdurend gesprek met de overheid over doelen en haalbaarheid daarvan. De uitvoerders hebben risicoanalyses gemaakt en in de ramingen zijn posten onvoorzien opgenomen, in totaal ongeveer 2,5 miljoen euro.
- Kan de heer Verkaik niet vertellen hoeveel zoet water Rijnland precies nodig heeft bij een calamiteit als extreme droogte. 15 m³/s zal zeker niet te veel zijn.

Adviezen/Conclusies

Vergadering commissie Systeem, Kwaliteit en Keten

d.d. 13 oktober 2016

		• Realiseert zich dat De Stichtse Rijnlanden ook voor haar eigen gebied moet nagaan hoe de watervraag zich ontwikkelt. Het Eiland van Schalkwijk is een van de pilots. De vraag is daar ook hoe de watervraag beïnvloed wordt door zaken als onderwaterdrainage. Misschien komt daaruit de conclusie dat het waterschap bezuinigen moet op water of extra water moet bergen. • Zegt ervan uitgegaan te zijn dat het waterschap geld heeft gekregen om een extra ingreep te doen. Waar het overlast kon voorzien, heeft het maatregelen bedacht om die te voorkomen. Het wil de eigen burgers geen extra overlast bezorgen omdat dat goedkoper zou zijn. Alle werkzaamheden ten behoeve van de doorvoer naar Rijnland zullen wel in een zekere mate overlast geven, maar dan liefst zo min mogelijk. • Noemt de hoofddoelstelling van het project kwantitatief, maar de manier van realiseren is zeer kwalitatief: er is onder andere meekoppeling met natuurvriendelijke oevers. Dat wil hij ook wel vermelden in de MVO-paragraaf. Mevrouw <u>Ubink</u>: • Stelt dat de projectgroep al had geanalyseerd wat mogelijke meekoppelkansen waren, en heeft ook bij alle partners en op de informatieavonden inbreng gevraagd. Dat proces gaat nog door en staat ook nadrukkelijk in de stukken vermeld. Dat is iets anders dan passief afwachten. De <u>voorzitter</u> heeft één toezegging gehoord: het vermelden van de meekoppelkansen in de MVO-paragraaf. Zij concludeert dat dit voorstel als een discussiestuk naar de algemene bestuursvergadering gaat.
3.2	Vaststellen 4 ^e partiële herziening peilbesluit Eiland van Schalkwijk – Inundatieveld Blokhoven (2016)	De <u>voorzitter</u> vraagt de commissie wat ze vindt van de flexibilisering van het waterpeil in Blokhoven met het doel wateroverlast te verminderen, de waterkwaliteit te verhogen en de beleving van de Nieuwe Hollandse Waterlinie te versterken door het zichtbaar maken van inundatie. <i>Eerste termijn</i> De heer <u>Droogers</u> (CDA): • Vindt het mooi dat functies met elkaar gecombineerd zijn: cultuurhistorie, recreatie en het voorkomen van wateroverlast. Er zijn geen bezwaren ingediend en het project past binnen de gegeven kaders. Mevrouw <u>Van Soest</u> (LNE): • Meldt vanuit de agrarische achterban dat daar alleen enige onrust is ontstaan over de aantrekkingskracht die het terrein kan hebben op ganzen. Het is niet duidelijk hoe vaak en hoelang het terrein onder water zal staan. Overigens is het voor haar fractie een hamerstuk. De heer <u>Van der Kruk</u> (PvdD): • Noemt het een helder voorstel en mist alleen in de MVO-paragraaf vermelding van waterkwaliteit, natuurlijke kwaliteit, watervogels, cultuurhistorische en recreatieve beleving. Mevrouw <u>De Leeuw</u> (AWP): • Sluit zich aan bij de opmerking over de MVO-paragraaf. Verder is het voor haar een hamerstuk. De heer <u>Groenendijk</u> (VVD): • Spreekt ook van een hamerstuk. De heer <u>Van Os</u> (SGP): • Spreekt ook van een hamerstuk. De heer <u>Ten Heuw</u> (CU): • Spreekt ook van een hamerstuk. Mevrouw <u>Van Dam</u> (WN): • Is blij met het voorstel. Ze sluit zich aan bij de opmerkingen over MVO. • Meent dat de combinatie van functies in dit project zich uitstekend leent voor verdere communicatie. • Vraagt of de natuurtoets aanleiding kan zijn om de tweewekelijkse inundatie tijdens het broedseizoen stop te zetten. De heer <u>Van Bork</u> (PvdA): • Heeft waardering voor het voorstel en verheugt zich erover dat de Nieuwe Hollandse Waterlinie weer een element erbij heeft met het inundatieveld.

Adviezen/Conclusies

Vergadering commissie Systeem, Kwaliteit en Keten

d.d. 13 oktober 2016

		<i>Beantwoording</i> De heer <u>Beugelink</u>: • Dankt voor de complimenten en vindt zelf de combinatie van waterberging en cultuurhistorie ook geslaagd. • Weet dat ganzen een voorkeur hebben voor grote watervlaktes. Dat is hier niet het geval. Bovendien zal de recreatiedruk de ganzen eerder afschrikken. • Neemt de opmerkingen over de MVO-paragraaf ter harte. • Kan zeggen dat de vergunningen zijn afgegeven en denkt dat de regelmatige inundatie de ganzen ervan zal afhouden om daar te gaan nestelen. <i>Tweede termijn</i> De heer <u>Droogers</u> (CDA): • Wil de woorden van mevrouw Van Dam ondersteunen, dat het waterschap hier goed kan laten zien hoe het functies kan combineren. De heer <u>Beugelink</u>: • Is op zoek naar een manier om dit project onder de aandacht te brengen. Hij zoekt naar iets als een prijsvraag. Houdt zich aanbevolen voor suggesties. De <u>voorzitter</u> heeft de toezegging gehoord over de MVO-paragraaf. Zij concludeert dat dit voorstel als hamerstuk naar de algemene bestuursvergadering kan.
3.3	Actualisatie groot onderhoudsplan (GOP) regionale waterkeringen	De <u>voorzitter</u> vraagt wat de commissie van het geactualiseerde plan vindt. Het gaat om het verbeteren van 171 km regionale kering. De organisatie is al aardig op weg om in 2020 alles op orde te hebben. Kan het bestuur het plan vaststellen en de voor de uitvoering benodigde bedragen verwerken in de begroting 2017 en de meerjarenbegroting 2018-2021? <i>Eerste termijn</i> De heer <u>Van Bork</u> (PvdA): • Vindt dat het waterschap druk aan het werk is, gezien alle borden in het westelijk weidegebied met de vermelding van werk in uitvoering. De planning ziet er goed uit en ook de financiering lijkt in orde te komen, maar er zijn blijkbaar ook vertragingen en risico's. Rapportage aan het bestuur via voorjaarsnota, burap, jaarverslag en begroting gebeurt rond de zomer. Als in de rest van het jaar iets gebeurt wat de planning in gevaar brengt, zou hij graag ook geïnformeerd willen worden. • Ziet dat 82 miljoen euro moet worden verwerkt in de begroting 2017, maar in de begroting zelf staat een totaalkrediet van 35,9 miljoen en in die van 2017 van 6,3 miljoen. Graag een uitleg daarvan. De heer <u>Verkaik</u> (W@I): • Meent dat de meeste borden in het westelijk weidegebied baggerwerkzaamheden aankondigen. • Vindt het gepresenteerde plan heel erg algemeen, waarop hij weinig vat kan krijgen. Voor hem lijkt het meer op een blanco volmacht. Mevrouw <u>Van Dam</u> (WN): • Noemt het stuk duidelijk en vindt het verstandig dat op projectniveau de mogelijkheid bestaat om uitstel te vragen als dat voor samenwerking en maatschappelijke voordelen wenselijk lijkt. • Is verbaasd dat het bestuursvoorstel 2020 als eindjaar noemt, terwijl het GOP doorgaat tot en met 2021. • Mist de melding dat bij de kades in stedelijk gebied ook meekoppelkansen en synergievoordelen zijn te behalen. • Verwacht bij overvraging van de markt prijsstijgingen, evenals bij opschaling van de capaciteit en beschikbaarheid van experts. Ze hoort van het college graag hoe het dat soort risico's gaat vermijden. • Vraagt of Green Deal leidt tot andere aanbestedingen en een andere uitvoeringsfase. • Ziet graag ook een riscoreservering voor maatschappelijke ontevredenheid,

Adviezen/Conclusies

Vergadering commissie Systeem, Kwaliteit en Keten

d.d. 13 oktober 2016

reputatieschade of milieu-impact, of hoe zoiets ook mocht heten.

De heer Ten Heuw (CU):

- Ziet niet duidelijk of de 82 miljoen euro gevraagd wordt voor de periode 2017-2021, of dat een deel ook in 2015 en 2016 nodig is.
- Heeft gelezen dat er een verschil wordt gemaakt tussen groot onderhoud als verbetering en groot onderhoud als instandhouding, dat wordt gefinancierd via kredieten. Voor hem valt instandhouding onder exploitatie.
- Verbetering aan kades heeft consequenties voor de legger. Die is in 2011 vastgesteld. Wat is er verder met die leggers gebeurd?

De heer Van Os (SGP):

- Leest een strak gepland stuk en vraagt zich af waarop hij nog invloed zou kunnen uitoefenen. Of hoeft dat niet meer? Groot onderhoud moet gebeuren en wellicht is het voldoende als het bestuur de vinger aan de pols houdt.

De heer Groenendijk (VVD):

- Ziet dat de gekanaliseerde Hollandsche IJssel genoemd wordt, maar kan zich herinneren dat die in de vorige commissie al voor onderhoud langskwam.
- Noemt meekoppelkansen een bedreiging als daar geen tijdslimiet aan verbonden is. Is er een deadline verbonden aan het indienen van kansen?
- Vindt een kostenraming met een bandbreedte van 50% wel erg groot en wil van het college een reëlere inschatting van de kans op budgetoverschrijding.

Mevrouw De Leeuw (AWP):

- Leest dat 141 km van de 312 km op orde is en de rest dus niet. Dat klinkt als achterstallig onderhoud. Wil daarom van het college weten hoe het gaat voorkomen dat er opnieuw achterstanden ontstaan en daarover meer lezen in het voorstel.

De heer Travaille (PvdD):

- Vindt het vreemd dat meekoppelkansen vooral gezien worden als een risico. Ziet liever een kopje als "Proactief op zoek naar meekoppelkansen in het gebied."
- Herinnert aan een in 2010 ingediende motie "Bestendigheidsmaatregelen muskusratten." waarin het bestuur had getekend voor het meenemen van muskusratbestendige maatregelen bij het uitvoeren van dijkverbeteringen, groot onderhoud en nieuwe waterkeringen. Zou die motie genoemd willen zien in het voorliggende onderhoudsplan.

De heer Bruggink (LNE):

- Hoopt dat er bij een plan als dit genoeg projecten op de plank liggen om tegenvallers direct op te vangen met andere projecten. Dit is immers een doorlopend geheel van projecten. Ook zal het collegelid de zorgen voor interne en externe mensen duidelijk voor het voetlicht brengen.

De heer Droogers (CDA):

- Staat positief tegenover het voorstel, dat binnen de financiële kaders past. Er is ook gekeken naar interne meekoppelkansen. Betekent het feit dat er te weinig personeel is, dat er externe inhuur gaat plaatsvinden met de bijkomende hoge kosten?
- Leest weinig over externe meekoppelkansen vanuit recreatie en natuur.
- Rekent erop dat het bestuur wordt meegenomen in het verloop van de werkzaamheden en in de financiële kant daarvan.

Beantwoording

De heer De Groot:

- Weet dat het voorstel gaat over een groot programma met heel veel projecten. Daarbij is er altijd een kans op risico's en vertraging. Er is personeel nodig. In de organisatie zal er een GOP-project starten waarop een team van mensen komt te staan dat verantwoordelijk is voor de voortgang of vertraging. Het algemeen bestuur krijgt niet per project, maar wel regelmatig te horen hoe de stand van zaken is. Als de planning uit de pas dreigt te lopen, moet de organisatie wel op tijd aan het bestuur rapporteren en een gewijzigd plan van aanpak indienen, want in dat geval zal het waterschap bij de provincie uitstel moeten vragen voor een aantal dijkversterkingen.
- Bij elk project, bijvoorbeeld de Montfoortse Vaart, zal de organisatie in een vroeg stadium mensen erbij betrekken, zowel gemeenten als anderen. Er wordt gekeken hoe de uitvoering moet zijn, of alles binnen het budget past, en hoe de bewoners in het proces passen. Meekoppeling is daarbij kans en tijdsrisico tegelijk. Zo wordt bij de Gekanaliseerde Hollandsche IJssel gewerkt aan baggeren en onderhoud van de

Adviezen/Conclusies

Vergadering commissie Systeem, Kwaliteit en Keten

d.d. 13 oktober 2016

beschoeiingen. Het GOP gaat over de keringen. Verschillende programma's liggen dus dicht bij elkaar. Meekoppelen ligt daar voor de hand, ook al kan dat voor sommige delen uitstel betekenen.

- Merkt wel iets van een opwaartse druk op alle waterschapswerken. Er is rekening gehouden met een inflatie van 1,5%. Overvraging van de markt is een algemeen punt voor het waterschap en hoort dan ook bij het weerstandsvermogen afgedekt te zijn.
- De 82 miljoen euro is een nieuwe raming van het totale GOP-traject tussen 2011 en 2021. De eis van de provincie is dat alle keringen in 2020 op orde moeten zijn, maar de verwachting is dat enkele projecten zullen doorlopen tot in 2021. Het project langs de Oude Rijn loopt zelfs nog langer door, gelijk met het opknappen van de provinciale weg.
- In het GOP tot 2020 zijn de stukken voor instandhouding ook opgenomen. Kadeversterkingen zullen op leggerhoogte gemaakt worden, en hoger als de kade op veen ligt. Als uit berekeningen blijkt dat de oude legger niet voldoende veiligheid biedt, wordt die ook aangepast. Na de dijkdoorbraak in 2003 bij Wilnis zijn de veiligheidsnormen voor de regionale keringen aangepast. Berekeningen in 2008 en 2012 hebben in 2013 geleid tot actualisering van het GOP met nieuwe ramingen. Er is geen sprake van achterstallig onderhoud, maar van aanpassing van de eisen. In 2024 is de volgende toetsing van de veiligheid, waarbij voor het eerst ook alle kunstwerken in de keringen worden getoetst.
- De heer De Groot weet dat in het GOP bij elke kering wordt gekeken of er preventieve maatregelen nodig zijn om muskusratten te weren.

Mevrouw Van de Reepe:

- Meldt dat naar aanleiding van de motie uit 2010 in ieder projectplan dat naar het college gaat, een paragraaf toegevoegd is over preventieve maatregelen tegen muskusratten. Bij projecten waarvan bekend is dat muskusrattenschade daar een probleem is, wordt in de raming al rekening gehouden met mogelijke preventieve maatregelen.

De heer De Groot:

- Zegt dat de MVO-paragraaf niet leeg is. Het waterschap verwacht ook van de aannemers dat zij een zekere MVO-status hebben. Het let zelf op mogelijkheden voor biodiversiteit en werkt bij de aanbesteding met EMVI-criteria.

De heer De Jong:

- Wijst erop dat in het besluit een verhoogd krediet – geen exploitatiebedrag – wordt gevraagd van 82 miljoen euro. Uit de jaarlijkse schijven voor de projecten worden de kapitaalslasten afgeleid. Het voorstel is nu om het verhoogde krediet en de nieuwe planning te verwerken in de begroting 2017, voor zover dat de huidige jaarschijf betreft, en voor de meerjarenraming dat te doen bij de voorjaarsnota 2017. Uit het schema met de jaarschijven wordt duidelijk dat de jaarschijf 2017 vrijwel geen aanpassing vraagt ten opzichte van het oude krediet. De grote verschillen gaan pas ontstaan in de jaren 2018, 2019, 2020 en 2021. Dat wordt volgend jaar verwerkt bij de voorjaarsnota en dan zal het bestuur in het investeringsbedrag per jaar die verhoging terugzien.

Tweede termijn

De heer Groenendijk (VVD):

- Wil van het college een goede inschatting hebben van de risicobeheersing in plaats van die 50%.

De heer Ten Heuw (CU):

- Had in het voorstel niet gelezen dat het college een krediet van 82 miljoen vraagt. Dat had een duidelijker formulering verdiend.
- Begrijpt niet dat er met veel verbeteringen aan de keringen de legger nog niet gewijzigd is.

De heer Verkaik (W@I):

- Leest in het voorgesteld besluit dat het totaalbedrag 82 miljoen euro is, terwijl hij de heer De Jong heeft horen zeggen dat het hier om een extra bedrag gaat.

Mevrouw Van Dam (WN):

- Wacht nog op antwoord op haar vraag over risicoreservering voor maatschappelijke ontevredenheid en dergelijke vooral kwalitatieve risico's.
- Stelt voor vanwege het gevaar van overvraging en onderbesteding om in het voorstel een ondergrens op te nemen als prestatie-indicator.

Beantwoording

Adviezen/Conclusies

Vergadering commissie Systeem, Kwaliteit en Keten

d.d. 13 oktober 2016

		De heer <u>De Groot</u>: • Stelt dat de risicobeheersing met marges van +50% en -50% een grove eerste inschatting was. Dat is nu al veranderd in +16% en -16%. Mevrouw <u>Van de Reepe</u>: • Verklaart dat de organisatie een deterministische raming van alle kosten heeft gemaakt. Na een optelsom waren de kansen op over- of onderschrijding even groot: 50%. De heer <u>De Groot</u>: • Benadrukt dat de 82 miljoen euro geen extra bedrag is, maar het totale bedrag over de hele periode. Eerst was de schatting 59 miljoen euro, in 2013 lag die op 100 miljoen euro met marges van +/- 25%. Nu is redelijk duidelijk dat het hele project 82 miljoen euro gaat kosten. Bij het ene project zullen de kosten iets hoger kunnen zijn, bij het andere iets lager. Daarnaast is er per project nog 10% onvoorzien geraamd. • Denkt niet dat er een prestatie-indicatie nodig is. Het waterschap zorgt ervoor de organisatie zover op orde te hebben dat uitvoering van de plannen mogelijk is. Het denkt volgens de eis van de provincie in 2020 klaar te zijn en alleen uitstel te vragen waar meekoppelkansen vertraging veroorzaken of waar burgers massaal tegen een plan zijn. Ook als de markt aanzienlijk duurder wordt, zal het college bij het bestuur terugkomen. Mevrouw <u>Van de Reepe</u>: • Legt uit dat veel keringen voor het eerst op het in 2011 vastgestelde leggerniveau moeten komen. Bij een aantal projecten moet het waterschap extra profiel of constructies aanleggen die niet in de legger staan. Dan moet de legger zelf ook gewijzigd worden. • Voor alles wat afwijkt van de legger dient het college een projectplan op te stellen en de hele procedure te volgen. Toch moet ook de legger gewijzigd worden. Het is niet duidelijk wanneer dat gaat gebeuren. De <u>voorzitter</u> hoort 2017/2018 noemen. De heer <u>De Jong</u>: • Stelt dat dit voorstel geen krediet is, maar het groot onderhoudsplan dat het algemeen bestuur gaat vaststellen. Vervolgens wordt het verwerkt in de verschillende jaarstukken en krijgt het een vertaling naar een eventueel aanvullend krediet. Het bestuur kan dat in een begroting sanctioneren. De <u>voorzitter</u> begrijpt dat dit voorstel als hamerstuk naar de bestuursvergadering kan.
3.4	Kredietaanvraag t.b.v. voorbereiding programma vervolgfase POV Dijkversterking Centraal Holland	De <u>voorzitter</u> meldt dat goedkeuring gevraagd worden voor het verlenen van een krediet van 450.000 euro ten behoeve van de voorbereiding vervolgfase POV in 2016. Daarvoor was geen bedrag opgenomen in de begroting. <i>Eerste termijn</i> De heer <u>Droogers</u> (CDA): • Vraagt waarom de definitieve beschikking nog niet ontvangen is en of er aan de kredietverstrekking nog voorwaarden verbonden worden. • Wil weten of er ook voor dit werk voldoende personeel beschikbaar is. De heer <u>De Beaufort</u> (LNE): • Vindt het voorstel een goede zaak, maar vraagt zich nog wel af of er ten laste van het bedrag al werk is uitgevoerd. De heer <u>Groenendijk</u> (VVD): • Vraagt of er een deadline is voor het aanbrengen van meekoppelkansen. De heer <u>Rutjes</u> (WN): • Is benieuwd of alle enthousiaste input uit de laatste gedachtewisseling meegenomen wordt. De heer <u>Reerink</u> (PvdA): • Meent dat de tijd voor voorbereiding en kwartier maken wel erg krap is, zeker als het bestuur pas in november hierover besluit. Daarnaast komt het plan voor het andere deel van de Lekdijk er aan. Dat ziet hij liever wat eerder verschijnen. <i>Beantwoording</i> De heer <u>Poelmann</u>: • Vertelt wat er al gebeurd is. Het waterschap heeft dit jaar al met andere organisaties samengewerkt. In april was de gezamenlijke conclusie dat het project niet meer gedragen

Adviezen/Conclusies

Vergadering commissie Systeem, Kwaliteit en Keten

d.d. 13 oktober 2016

		moet worden door vier partijen, maar door De Stichtse Rijnlanden. Het college heeft de organisatie die rond de POV was opgezet, door laten werken om geen tijd verloren te laten gaan. Dat kon omdat het college de bevoegdheid heeft zelf besluiten te nemen tot een bedrag van 100.000 euro. • Weet niet waarom de definitieve beschikking nog niet ontvangen is, maar het bestuur mag aannemen dat het waterschap nauw samenwerkt met de directie van het hoogwaterbeschermingsprogramma, en dat die beschikking wel komt. De Lekdijk is immers ook een van de belangrijkste projecten van Nederland. • Verzekert de heer Rutjes dat het college veel doet met de op de discussieavond geleverde input en de ervaringen in Texel en bij het Noorderkwartier. Hij was blij met de sfeer en de constructieve wijze waarop ieder gepraat heeft. Het bestuur zal die input ongetwijfeld ergens terugzien. • Er is nog een ander punt dat de heer Poelmann kwijt wil. Het waterschap krijgt over de POV nog geld terug. Het heeft ooit een krediet van 7,8 miljoen euro gevraagd, waarvan 193.000 euro ten laste komt van De Stichtse Rijnlanden. Van de POV is nog 500.000 euro over, waarvan een kwart ook voor dit waterschap. De heer Poelmann heeft op landelijk niveau aanhangig gemaakt dat hij dit een vreemde regeling vindt. Dat geld wil hij niet terug: er is een pot onvoorzien opgenomen die niet gebruikt is, want men is binnen het budget gebleven. Het vreemde is nu dat De Stichtse Rijnlanden een beschikking krijgt voor een bepaald bedrag ten behoeve van uitvoeren van het werk en dan na de aanbesteding ook alle risico's loopt. Daar heeft hij bezwaar tegen; alsof het waterschap erover denkt gouden dijken te bouwen. Wat bij de Hondsbossche Zeewering is gebeurd, is normaal: de renovatie kostte 220 miljoen euro en er bleef 30 miljoen over; dat vloeide terug in de rijksskas en dat hoort ook zo. Als omgekeerd De Stichtse Rijnlanden – aangenomen dat deze het werk goed heeft gedaan – een onvoorziene tegenvaller zou tegenkomen, zou de collectiviteit dan ook niet aansprakelijk moeten zijn voor dat risico? Dat had hij twee jaar geleden nog niet bedacht toen de eerste afspraken gemaakt zijn, nu stelt hij dit punt overal aan de orde. Hij heeft bezwaar tegen het feit dat De Stichtse Rijnlanden zo'n risico zou moeten dragen en hij heeft er nog meer bezwaar tegen dat het waterschap het geld van het hoogwaterbeschermingsprogramma mag houden voor leuke dingen met water. Hij wil straks discussies vermijden over risico's die het waterschap niet zou mogen lopen. • Over de meekoppelkansen wil hij nog kwijt dat De Stichtse Rijnlanden het komende decennium een grote investeerder in het buitengebied is. Het zou mooi zijn als bijvoorbeeld de provincie met haar primaire taken voor ruimtelijke ordening, natuur, economie en recreatie eens gaat kijken waar ze mee zou kunnen werken. Hij ziet zo iets al in Lopik gebeuren en hij begrijpt dat de provincie hierin ook meer wil doen. Het gaat dan niet zozeer om deadlines – het project duurt zeker tien jaar –, maar ieder die wil meedoen, mag, mits het ritme van de dijkversterking en het op orde brengen van de verdediging van de Randstad in alle redelijkheid wordt gehaald. Daarvoor gaat het waterschap binnenkort op pad. De heer <u>Groenendijk</u> (VVD): • Hoopt dat de dijkgraaf duidelijk maakt dat de mensen de ingebrachte wensen zelf moeten betalen. De heer <u>Poelmann</u> beaamt dat. <i>Tweede termijn</i> De heer <u>De Beaufort</u> (LNE): • Wil de dijkgraaf bedanken voor de openheid die hij hier gepresenteerd heeft. De <u>voorzitter</u> concludeert dat dit voorstel als hamerstuk naar de algemene vergadering kan.
4. Stukken ter consultering		
		<i>Er liggen geen stukken ter consultering voor.</i>
5. Informerend deel		
5.1.	Mededelingen	<i>Er zijn geen mededelingen.</i>

Adviezen/Conclusies

Vergadering commissie Systeem, Kwaliteit en Keten
d.d. 13 oktober 2016

5.2	Ingekomen stukken	<i>Er liggen geen ingekomen stukken voor.</i>
6. Rondvraag		
		<i>Er zijn geen vragen of opmerkingen.</i>
7. Sluiting		
		De <u>voorzitter</u> dankt iedereen voor zijn of haar bijdrage en sluit de vergadering om 22.15 uur.

Voor akkoord,
Vergadering commissie Systeem, Kwaliteit en Keten **24 november 2016**

De secretaris,

C.J. Vos